

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕДИЧНА СТАТИСТИКА

навчальний рік 2021-2022

галузь знань	<u>22 «Охорона здоров'я»</u> (шифр і назва галузі знань)
спеціальність_/ОКР	<u>223 «Медсестринство». «магістр»</u> (шифр і назва спеціальності)
ОПП	<u>«Сестринська справа»</u>
Курс	<u>(1-й, заочна форма навчання)</u>

Силабус навчальної дисципліни
затверджений на засіданні кафедри
громадського здоров'я та управління
охороною здоров'я

Протокол від
“09”березня 2021 року № 5

Завідувач кафедри

(підпис)

“09”березня 2021 року

проф. В.А. Огнєв
(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією ХНМУ з
проблем громадського здоров'я

Протокол від
“04” травня 2021 року № 10

Голова

(підпис)

“04” травня 2021 року

проф. В.А. Огнєв

(прізвище та ініціали)

1. Дані про викладачів, що викладають дисципліну

Прізвище, ім'я по батькові викладача	Огнев Віктор Андрійович
Контактний тел.	+38-099-95-47-120, 057-707-73-20
E-mail:	v.ognev.khnmu@gmail.com
Розклад занять	Відповідно до розкладу навчального відділу
Консультації	понеділок 15.30-17.00
Локація	Ауд. кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

Прізвище, ім'я по батькові викладача	Усенко Світлана Георгіївна
Контактний тел.	+38-050-343- 24-36, 057-707-73-88
E-mail:	sveta1962usenko@ukr.net
Розклад занять	Відповідно до розкладу навчального відділу
Консультації	вівторок 15.30-17.00
Локація	Ауд. кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

Прізвище, ім'я по батькові викладача	Сокол Костянтин Михайлович
Контактний тел.	+38-050-423-10-82, 057-707-73-20
E-mail:	sokolkm04@gmail.com
Розклад занять	Відповідно до розкладу навчального відділу
Консультації	Вівторок 15.30-17.00
Локація	Ауд. кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

Прізвище, ім'я по батькові викладача	Мякина Олександр Владимирович
Контактний тел.	+38-096-30-50-992, 057-707-73-20
E-mail:	myakina_oleksandr@ukr.net
Розклад занять	Відповідно до розкладу навчального відділу
Консультації	Вівторок 15.30-17.00
Локація	Ауд. кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

д.мед.н., проф. Огнев В.А.,

к.мед.н., доц. Усенко С.Г.,

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Дисципліна «Медична статистика» передбачає опанування здобувачами вищої освіти з медичної статистики що передбачає визначення та аналіз основних теоретичних та методичних основ біостатистики, закономірностей здоров'я населення, діяльності системи щодо забезпечення збереження, зміцнення, та відновлення здоров'я населення. Вивчення цих складових дисципліни передбачено навчальним планом на 1 курсі навчання для здобувачів вищої освіти спеціальності «Медсестринство».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є *сучасні принципи доказової медицини, теоретичні та методичні основи біостатистики, закономірності здоров'я населення.*

Міждисциплінарні зв'язки: «Медична статистика» як навчальна дисципліна:

- ґрунтується на вивченні студентами навчальних дисциплін: історії медицини, інформатики, етики, гігієни та екології, епідеміології, соціології та медичної соціології.

Навчальна дисципліна належить до обов'язкових дисциплін.

Силабус упорядкований із застосуванням сучасних педагогічних принципів організації навчально-виховного процесу вищої освіти.

Загальний підхід: вивчення дисципліни сприяє формуванню профілактичного напрямку діяльності майбутніх лікарів з урахуванням можливого впливу на здоров'я населення чинників різного походження, оцінки ризику при розробці комплексних медико-соціальних заходів у взаємодії з системою громадського здоров'я; забезпечує вивчення правових і організаційних засад галузі охорони здоров'я; закладає основи вивчення організації лікувально-діагностичного процесу, а також оцінки його обсягу та якості при вивченні клінічних дисциплін.

Для успішного проходження курсу здобувачам необхідно вчасно виконувати всі завдання викладача, при виявленні питань чи проблем з їх виконанням завчасно звертатися до викладача.

Вивчення дисципліни завершується заліком, тому в процесі вивчення різних тем здобувачам доцільно звертати увагу на питання, що виносяться на нього

МЕТА КУРСУ:

оволодіння здобувачами вищої освіти необхідними знаннями, навичками і набуття компетентностей щодо дослідження, аналізу та оцінки показників здоров'я населення, організації, ресурсного забезпечення та діяльності системи охорони здоров'я, розробки з позицій доказової медицини рекомендацій з попередження і усунення шкідливого впливу чинників на здоров'я. Зокрема, здобувачі мають:

- освоєння теоретичних основ медичної статистики;
- опанування сучасними принципами доказової медицини;
- ознайомлення з методиками визначення та аналізу основних показників біостатистики та критеріїв;
- засвоєння методичних та теоретичних основ формування статистичних основ формування статистичних сукупностей для подальшого адекватного їх аналізу;
- засвоєння принципів аналізу та оцінки результатів за окремими критеріями та у взаємозв'язку з чинниками, що на них впливають;
- засвоєння теоретичних основ, сучасних принципів, закономірностей і правових засад громадського здоров'я та системи його охорони;
- засвоєння методів визначення та аналізу основних показників громадського здоров'я у взаємозв'язку з чинниками, що на нього впливають;

КОМПЕТЕНТНОСТІ

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей:**

- *інтегральні:*
  - Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності в галузі медсестринства та в освітньому процесі, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.
- *загальні:*
  - Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу інформації
  - Здатність до планування, організації та управління

- Здатність до пошуку, оброблення, аналізу інформації з різних джерел та проведення досліджень на відповідному рівні
- Навички міжособистісної взаємодії
- Здатність навчатись та навчати
- Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми
- Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)
- Здатність до адаптації та дії в новій ситуації
- спеціальні (фахові, предметні):
- Вміння застосовувати теоретичні знання та практичні уміння при організації управління в медсестринських структурних підрозділах.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, 3 кредитів ЄКТС.

Тема 1. Громадське здоров'я: предмет вивчення та структура навчальної дисципліни.

Здоров'я населення як визначальний чинник поступального розвитку суспільства, його перспектив у соціальній, економічній, науковій, культурній та іншій сферах життєдіяльності. Наука «громадське здоров'я». Вплив соціальних, економічних, екологічних, поведінкових, організаційних та інших чинників на формування популяційного здоров'я з метою розробки профілактичних заходів щодо його поліпшення та оптимізації медичного обслуговування.

Популяційне здоров'я як явище, обумовлене комплексним впливом різноманітних чинників навколишнього природного та антропогенного середовища і рівнем розвитку медичної допомоги.

Тема 2. Теоретичні основи і розвиток науки та навчальної дисципліни «Громадське здоров'я».

Охорона здоров'я як соціальна функція суспільства та медицини з охорони і зміцнення здоров'я. Розвиток охорони здоров'я починаючи від часів первісного суспільства і до сучасності.

Тема 3. Правові засади охорони здоров'я.

Рівень правових знань фахівців медичної галузі з точки зору формування загального правового світогляду, так і з огляду досягнення відповідного професійного рівня.

У своїй професійній діяльності медичні працівники мають керуватися нормами багатьох видів права, у тому числі конституційного, державного, адміністративного, цивільного, сімейного та кримінального. Знання та розуміння положень і норм права на охорону здоров'я, які викладено в нормативно-правових актах, є основою формування правового мислення, попередження правопорушень, уміння відстоювати та захищати працівниками охорони здоров'я права своїх пацієнтів і свої власні права.

Значущість права на охорону здоров'я дала поштовх активному розвитку нової галузі права – медичному праву. Вдосконалення медичного законодавства. Впровадження медичного страхування.

Правова освіта медичних працівників.

Тема 4. Основи та значення медичної статистики.

Медична статистика як вид біостатистики, який вивчає стан здоров'я населення, питання організації медичної допомоги населенню, а також проводить оцінку якості і ефективності роботи медичних установ. Теоретичні основи медичної статистики: загальна діалектика; економічна наука; медична наука; загальна теорія статистики. Розділи медичної статистики: статистика здоров'я населення; статистика системи охорони здоров'я; статистика організації та проведення медико-соціальних, клінічних та експериментальних досліджень.

Завдання медичної статистики: вивчення статну здоров'я населення; встановлення та вивчення причинно-наслідкових зв'язків захворюваності, смертності, інвалідності населення в залежності від різних факторів і умов навколишнього середовища; вивчення та аналіз даних про кадри в системі охорони здоров'я, мережі медичних закладів охорони здоров'я з метою планування і визначення потреби населення в різних видах медичної допомоги; оцінка якості та ефективності роботи лікарів і закладів охорони здоров'я, а також лікувально-оздоровчих заходів щодо попередження захворюваності та смертності населення; оцінка достовірності результатів статистичного дослідження при проведенні медико-соціальних, клінічних та експериментальних робіт.

Тема 5. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як наука та предмет викладання. Медична статистика. Методичні основи організації статистичного дослідження в системі охорони здоров'я.

Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як один із підрозділів медичної науки, що вивчає закономірності громадського здоров'я та систему його охорони.

Медична статистика як розділ суспільної практики, галузь статистики. Предмет та методи медичної статистики як науки. Зміст медичної статистики. Взаємозв'язок явищ та процесів, які відносяться до біологічних особливостей нашого організму.

Діяльність лікарів, пов'язана з обліком, розробкою та аналізом статистичних матеріалів. Обґрунтування нормативно-організаційних потреб у наданні окремих видів допомоги, визначенні закономірностей рівня здоров'я населення та якості медичної допомоги, узагальнення результатів діяльності установ, лікарів, наукових досліджень.

Тема 6. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як наука, завдання, методи. Історія становлення.

Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як наука. Розвиток соціальної медицини. Методи соціальної медицини: статистичні, демографічні, історичні, експериментальні, епідеміологічні, економічні, соціологічні, методи експертних оцінок, моделювання, прогнозування. Значення соціальної медицини для формування охорони здоров'я.

Історія розвитку соціальної медицини, як самостійної науки.

Тема 7. Методика планування, організація та проведення статистичного дослідження стану здоров'я населення.

Організація та етапи статистичного дослідження. Програми статистичного дослідження. Мета та план статистичного дослідження. Джерела статистичної інформації. Методи статистичних досліджень за часом та ступенем охоплення. Методи збирання статистичної інформації. Поняття про вибіркове дослідження. Об'єкт та одиниця спостереження. Види групування. Види, правила побудови та заповнення статистичних таблиць.

Тема 8. Відносні величини. Графічне зображення статистичних даних. Середні величини, методика їх обчислення. Варіаційні ряди.

Відносні величини (інтенсивні, екстенсивні, наочності, співвідношення). Визначення, методика обчислення, значення та застосування в діяльності медичних працівників. Графічні зображення медико-біологічних даних.

Середні величини в діяльності охорони здоров'я, їх види, практичне значення, методи розрахунку. Поняття варіації, мінливість параметрів сукупності, методи оцінки.

Варіаційні ряди, їх елементи, характеристики та параметри. Різноманітність ознаки, методика їх розрахунку. Варіаційні ряди в сфері охорони здоров'я.

Тема 9. Використання статистичної інформації для оцінки діяльності медичних закладів.

Використання даних поточного обліку та аналізу роботи закладів в цілому, окремих підрозділів і медичного персоналу для оперативної корекції та планування діяльності амбулаторно-поліклінічних та стаціонарних закладів. В лікувально-профілактичних закладах циркулює численна інформація щодо хворих, використання ресурсів (ліжок по відділенням, лікувально-діагностичних і допоміжних підрозділів), коштів. Відповідні дані про всі розділи роботи можна отримати з облікових документів, затверджених МОЗ України. Статистична звітність та її використання.

Тема 10. Кореляційно-регресійний аналіз.

Види взаємозв'язків та їх аналіз.

Кореляційно-регресійний аналіз взаємозв'язків чинників і результативних ознак у медичних дослідженнях.

Усі зміни, що відбуваються в природі, є взаємопов'язаними і взаємозумовленими. Мінливість певної ознаки як наслідок зміни інших параметрів, у свою чергу, зумовлює мінливість інших ознак.

Тема 11. Метод стандартизації.

Метод стандартизації. Суть, значення та застосування методу для виявлення впливу різних чинників ризику на показники здоров'я населення та діяльності лікувально-профілактичних закладів.

Тема 12. Медико-соціальні проблеми та методологія вивчення здоров'я населення. Медико-соціальні проблеми демографічних процесів.

Здоров'я населення може розглядатися в різних аспектах. Воно може бути охарактеризоване як категорія: соціально-біологічна; соціально-політична; економічна; морально-етична;

психофізіологічна; медико-соціальна. 4 рівня здоров'я населення: індивідуальне – здоров'я окремої людини; групове – здоров'я соціальних та етнічних груп; регіональне – здоров'я населення адміністративних територій; громадське – здоров'я суспільства в цілому, здоров'я популяції. Підходи до його визначення.

Методи вивчення здоров'я населення. Комплексна оцінка. Коефіцієнт життєстійкості. Індекс людського розвитку. Індекс бідності. Показник дожиття до певного віку (до 1,5,15,45, та 65 років). Метод «DALY». Методика основана на оцінці якості життя населення. Малюкова смертність. Середня тривалість майбутнього життя.

Тема 13. Медико-соціальні проблеми здоров'я населення та методика його вивчення. Здоров'я населення. Комплексна оцінка здоров'я населення. Фактори ризику, методика їх вивчення та вплив на здоров'я населення.

Вивчення здоров'я населення та вплив на нього соціальних чинників – найважливіша складова частина соціальної медицини.

Здоров'я є однією з найважливіших людських цінностей. Право на охорону здоров'я є одним із соціальних прав людини. Здоров'я нації прийнято вважати своєрідним індикатором економічного, екологічного та соціального благополуччя, а в сучасних умовах, на думку експертів ВООЗ, - і ресурсом національної безпеки.

Комплексний підхід до визначення поняття «здоров'я населення».

Загальне поняття факторів ризику захворювання чи смерті.

Тема 14. Методика вивчення факторів ризику та їх вплив на здоров'я населення.

Фактори ризику: їх сутність, зміст, види та характеристика.

Класифікація факторів: соціально-економічні; соціально-біологічні; екологічні та природно-кліматичні; організаційні та медичні.

Методика вивчення факторів ризику.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>22 Охорона здоров'я</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: <u>223 «Медсестринство»</u> (шифр і назва)	Рік підготовки:	
		1-й	
		Семестр	
		2-й	
Годин для заочної форми навчання: аудиторних – 14 самостійної роботи студента – 76	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>магістр</u>	Лекції	
		4 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		76 год.	год.
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: залік			

3. Структура навчальної дисципліни

Назва розділів дисципліни і тем	Кількість годин
	Форма навчання (денна)

	Усього	У тому числі		
		лек.	пр.	С.р. с.
Тема 1. Громадське здоров'я: предмет вивчення та структура навчальної дисципліни.	6	2	-	4
Тема 2. Теоретичні основи і розвиток науки та навчальної дисципліни «Громадське здоров'я»	2	-	-	2
Тема 3. Правові засади охорони здоров'я	2	-	-	2
Тема 4. Основи та значення медичної статистики	6	2	-	4
Тема 5. Статистика як окрема наука. Теоретичні та методичні основи медичної статистики, її організація та зміст. Значення для практики охорони здоров'я.	4	-	-	4
Тема 6. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як наука та предмет викладання. Медична статистика. Методичні основи організації статистичного дослідження в системі охорони здоров'я.	4	-	2	2
Тема 7. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як наука, завдання, методи вивчення.	2	-	-	2
Тема 8. Методика планування, організація та проведення статистичного дослідження стану здоров'я населення	4	-	-	4
Тема 9. Відносні величини. Графічне зображення статистичних даних. Середні величини, методика їх обчислення. Варіаційні ряди.	6	-	2	4
Тема 10. Використання статистичної інформації для оцінки діяльності медичних закладів.	4	-	-	4
Тема 11. Кореляційно-регресійний аналіз.	5	-	1	4
Тема 12. Метод стандартизації.	5	-	1	4
Тема 13. Медико-соціальні проблеми та методологія вивчення здоров'я населення. Медико-соціальні проблеми демографічних процесів.	4	-	-	4
Тема 14. Медико-соціальні проблеми здоров'я населення та методика його вивчення.	4	-	-	4
Тема 15. Здоров'я населення. Комплексна оцінка здоров'я населення. Фактори ризику, методика їх вивчення та вплив на здоров'я населення.	6	-	2	4
Тема 16. Методика вивчення факторів ризику та їх вплив на здоров'я населення.	5	-	1	4
Підготовка до практичних занять та опрацювання практичних навичок.	14	-	-	14
Самостійне опрацювання тем лекцій	6	-	-	6
Підсумковий контроль	1	-	1	
Всього годин по дисципліні	90	4	10	76

4. Теми лекцій

№ лекції	Тема лекції	Кількість годин
1	Громадське здоров'я: предмет вивчення та структура навчальної дисципліни.	2
2	Основи та значення медичної статистики.	2
	Всього годин лекцій	4

5. Практичні заняття

№ теми	Тема практичного заняття	Кількість годин
1	Соціальна медицина та організація охорони здоров'я, як наука та предмет викладання. Медична статистика. Методичні основи організації статистичного дослідження в системі охорони здоров'я.	2
2	Відносні величини, графічне зображення статистичних даних. Середні величини, методика їх обчислення. Варіаційні ряди.	2
3	Кореляційно-регресійний аналіз.	1
	Метод стандартизації.	1
4	Здоров'я населення. Комплексна оцінка здоров'я населення.	2
5	Фактори ризику, методика їх вивчення та вплив на здоров'я населення	1
6	Підсумковий контроль	1
	Всього годин практичних занять	10

6. Самостійна робота

№ п/п	<i>Назва теми для самостійної роботи</i>	Кількість годин
1	Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як наука, завдання, методи. Історія становлення.	4
2	Теоретичні основи і розвиток науки та навчальної дисципліни «Громадське здоров'я»	2
3	Правові засади охорони здоров'я	2
	Основи та значення медичної статистики	4
	Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як наука та предмет викладання. Медична статистика. Методичні основи організації статистичного дослідження в системі охорони здоров'я.	4
	Соціальна медицина та організація охорони здоров'я як наука, завдання, методи вивчення.	2
	Методика планування, організація та проведення статистичного дослідження стану здоров'я населення	2
4	Статистика – як окрема наука. Теоретичні і методичні основи медичної статистики, її організація і зміст. Значення для практики охорони здоров'я.	4
5	Відносні величини, графічне зображення статистичних даних.	4
6	Середні величини, методика їх обчислення.	4
7	Кореляційно-регресивний аналіз.	4
8	Метод стандартизації.	4

	Медико-соціальні проблеми та методологія вивчення здоров'я населення. Медико-соціальні проблеми демографічних процесів.	4
	Здоров'я населення. Комплексна оцінка здоров'я населення. Фактори ризику, методика їх вивчення та вплив на здоров'я населення.	4
9	Медико-соціальні проблеми та методологія вивчення здоров'я населення. Медико-соціальні проблеми демографічних процесів.	4
10	Захворюваність населення як медико-соціальна проблема. Види захворюваності, методи вивчення. Тенденція та особливості захворюваності населення України, інших держав.	4
11	Концепція найважливіших соціально значущих захворювань.	4
12	Підготовка до практичних занять та опрацювання практичних навичок	14
13	Самостійне опрацювання тем лекцій	6
	Всього годин самостійної роботи	76

7. Індивідуальні завдання.

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти під керівництвом викладача з дисципліни «Медична статистика» протягом семестру у формі: вивчення літературних джерел, рекомендованих для опанування тем і проблем та підготовки доповідей за ними; вивчення нормативних документів державних установ і організацій, рекомендованих для вивчення різних тем дисципліни; рішення ситуаційних завдань і практичних вправ з різних тем дисципліни.

Індивідуальна творча робота (ІТР) виконується здобувачами вищої освіти самостійно з отриманням консультацій викладача за умови їх необхідності. Виконання роботи передбачає пошук і опрацювання здобувачами вищої освіти теоретичного, аналітичного та статистичного матеріалу з питань дослідження, його вивчення і систематизацію, узагальнення отриманих результатів, здійснення узагальнень та формулювання обґрунтованих висновків. Завдання для індивідуальної творчої роботи обирається здобувачем вищої освіти із запропонованого викладачем переліку:

Сучасний погляд на проблеми організації медичної допомоги населенню України.

Санітарно-просвітницька лекція для дитячого колективу (приклад).

Шляхи застосування принципів деонтології та біомедичної етики.

Дотримання прав пацієнтів як основа безконфліктної медичної практики.

Юридична відповідальність та страховий захист медичних працівників.

Екологічне здоров'я.

8. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до Інструкції щодо організації та методичного забезпечення самостійної роботи здобувачами вищої освіти при кредитно-трансферній системі організації навчального процесу, прийнятої рішенням Вченої Ради університету (протокол № 11 від 23 грудня 2010 року). Основні форми СРС представлені наступними видами: підготовка до практичних занять; вивчення тем які не входять у план аудиторних занять; виконання і захист індивідуальних завдань; оволодіння практичними навиками; підготовка до заліку.

9. Методи навчання.

Викладання навчальної дисципліни «Медична статистика» здійснюється з використанням таких сучасних методів навчання: проблемна, мультимедійна та лекція-бесіда; дискусій, ділові гри, доповіді студентів, моделювання проблемних ситуацій, вирішення ситуаційних та практичних завдань, а також самостійної роботи здобувачами вищої освіти з інформаційними джерелами.

Проведення практичних занять, виконання самостійних та індивідуально-творчих завдань планується з урахуванням обраних тем.

10. Методи контролю.

Протягом вивчення дисципліни всі види діяльності здобувачів вищої освіти підлягають контролю, як поточному (на кожному занятті), так і підсумковому (під час контрольних заходів).

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним

цілям теми та під час індивідуальної роботи викладача зі здобувачами вищої освіти для тих тем, які здобувач вищої освіти опрацьовує самостійно і вони не належать до структури практичного заняття.

Підсумкова оцінка з дисципліни визначається за результатами навчальної роботи здобувачів вищої освіти за всіма видами пізнавальної діяльності: аудиторна і позааудиторна робота, самостійна робота, виконання індивідуальних завдань, а також за результатами підсумкового контролю.

11. Оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти за ЕСТС організації навчального процесу (залік)

11.1 Оцінювання поточної навчальної діяльності (ПНД)

Поточна навчальна діяльність здобувачів вищої освіти контролюється викладачем академічної групи, після засвоєння студентами кожної теми дисципліни та виставляються оцінки з використанням 4-бальної (національної) системи. За підсумками семестру середню оцінку (з точністю до сотих) за ПНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу системи АСУ.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти ...». Підсумковий бал за ПНД у семестрі визначається як середнє арифметичне національних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми та перераховується у багатобальну шкалу за таблицею 1

Таблиця 1

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються заліком)

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	200	3.84-3.86	154
4.95-4.99	199	3.82-3.83	153
4.95-4.96	198	3.79-3.81	152
4.92-4.94	197	3.77-3.78	151
4.9-4.91	196	3.74-3.76	150
4.87-4.89	195	3.72-3.73	149
4.85-4.86	194	3.7-3.71	148
4.82-4.84	193	3.67-3.69	147
4.8-4.81	192	3.65-3.66	146
4.77-4.79	191	3.62-3.64	145
4.75-4.76	190	3.6-3.61	144
4.72-4.74	189	3.57-3.59	143
4.7-4.71	188	3.55-3.56	142
4.67-4.69	187	3.52-3.54	141
4.65-4.66	186	3.5-3.51	140
4.62-4.64	185	3.47-3.49	139
4.6-4.61	184	3.45-3.46	138
4.57-4.59	183	3.42-3.44	137
4.54-4.56	182	3.4-3.41	136
4.52-4.53	181	3.37-3.39	135
4.5-4.51	180	3.35-3.36	134
4.47-4.49	179	3.32-3.34	133
4.45-4.46	178	3.3-3.31	132
4.42-4.44	177	3.27-3.29	131
4.4-4.41	176	3.25-3.26	130
4.37-4.39	175	3.22-3.24	129
4.35-4.36	174	3.2-3.21	128
4.32-4.34	173	3.17-3.19	127
4.3-4.31	172	3.15-3.16	126

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
4,27-4,29	171	3.12-3,14	125
4.24-4,26	170	3.1-3,11	124
4.22-4,23	169	3.07-3,09	123
4.19-4,21	168	3.05-3,06	122
4.17-4,18	167	3.02-3,04	121
4.14-4,16	166	3-3,01	120
4.12-4,13	165		
4.09-4,11	164		
4.07-4,08	163		
4.04-4,06	162		
4.02-4,03	161		
3.99-4,01	160		
3.97-3,98	159		
3.94-3,96	158		
3.92-3,93	157		
3.89-3,91	156		
3.87-3,88	155	Менше 3	Недостатньо

Проведення та оцінювання заліку

Залік - це процес, протягом якого перевіряються отримані за курс (семестр):

- рівень теоретичних знань;
- розвиток творчого мислення;
- навички самостійної роботи;
- компетенції - вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань.

Залік проводиться викладачем групи на останньому практичному занятті

З урахуванням особливостей дисципліни залік проводиться у формі оцінювання засвоєння практичних навичок та теоретичних знань у день заліку.

Кафедрою обрано другий підхід до оцінювання освоєння практичних навичок та теоретичних знань (табл. 2).

Таблиця 2

Оцінювання теоретичних знань, якщо практичні навички оцінюються за критеріями «виконав», «не виконав»

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Усна відповідь за білетами, які включають теоретичну частину дисципліни	За кожну відповідь студент одержує від 12,5 до 20 балів, що відповідає: «5» - 20 балів; «4» - 16,25 балів; «3» - 12,5 балів.
1	20	16,25	12,5		
2	20	16,25	12,5		
3	20	16,25	12,5		
4	20	16,25	12,5		
	80	65	50		

Оцінка з дисципліни

Оцінка з дисципліни визначається як середнє арифметичне балів ПНД, які переводяться у 120-бальну шкалу ЕСТС (табл.1) з додаванням балів, одержаних безпосередньо на заліку.

Максимальна кількість балів, яку здобувач вищої освіти може набрати за вивчення дисципліни – 120 балів, у тому числі максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність – 120 балів, а також максимальна кількість балів за результатами підсумкового контролю - 80 балів.

Технологія оцінювання дисципліни.

Оцінювання результатів вивчення дисциплін проводиться безпосередньо під час заліку. Оцінка з дисципліни визначається як сума балів за ПНД та заліку і становить min – 120 до max – 200.

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS наведена у таблиці 3.

Таблиця 3

**Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою,
чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS**

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Оцінка з дисципліни виставляється лише здобувачам вищої освіти, яким зараховані усі підсумкові заняття та залік.

Здобувачі вищої освіти, що не виконали вимоги навчальних програм дисциплін виставляється оцінка Fx, якщо вони були допущені до складання диференційованого заліку, але не склали його. Оцінка F виставляється здобувачам вищої освіти, які не допущені до складання заліку.

Оцінки "Fx" або "F" ("незадовільно") виставляються здобувачам вищої освіти м, яким не зараховано вивчення дисципліни, формою контролю якої є залік.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу полягає у дотриманні Етичного Кодексу, укладеного університетською спільнотою, в якому визначено основні моральні принципи (Кодекс корпоративної етики ХНМУ представлений на сайті <http://knmu.edu.ua>).

Відповідно до діючої «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу» здобувачі вищої освіти мають отримати оцінку за кожною темою дисципліни. Якщо здобувач пропустив навчальне заняття він має його відпрацювати відповідно до «Положення про порядок відпрацювання студентами Харківського національного медичного університету навчальних занять». Відпрацювання проводяться щоденно черговому викладачу кафедри.

У разі, якщо здобувач не здав вчасно індивідуальне завдання з поважної причини, необхідно повідомити викладача про таку ситуацію та встановити новий строк здачі. Якщо здобувач не встигає з виконанням індивідуального завдання він може попросити у викладача відкладення терміну з обґрунтуванням причини невчасного виконання (викладач вирішує в кожній конкретній ситуації чи є сенс продовження строку виконання і на який термін).

У разі невиконання завдань під час навчальних занять, чи невиконання частини такого заняття викладач виставляє незадовільну оцінку, яку здобувач має перескласти викладачеві у вільний час викладача і здобувача, який слід попередньо призначити.

Під час лекційного заняття здобувачам вищої освіти рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші.

Під час практичних занять очікується достатній рівень підготовленості здобувачів до них та активна участь в роботі і виконанні поставлених викладачем завдань. Зокрема, очікується активна участь під час обговорення в аудиторії, здобувачі мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час занять важливі:

- повага до колег, ввічливість та вихованість,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливність та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами, підготовленість до заняття.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від здобувачів вищої освіти очікується зацікавленість участю у різноманітних науково-комунікативних заходах з предметного профілю. Успішне проходження курсу вимагає дотримання академічної доброчесності, знання та вміння використовувати при підготовці до занять та виконанні завдань Положення про порядок перевірки у Харківському національному університеті текстових документів – дисертаційних робіт, звітів за науково-дослідними роботами, наукових публікацій, матеріалів наукових форумів, навчальної літератури, навчально-методичних видань та засобів навчання на наявність текстових запозичень.

Поведінка в аудиторії Основні «так» та «ні»

Здобувачам вищої освіти важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм. Під час занять здобувачі мають бути вдягнені в медичні халати (професійний одяг).

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити воду;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття.

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої, інші напої окрім води, а також наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і територію);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

Охорона праці

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен повинен знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

13. Рекомендована література.

Базова:

1. Біостатистика / підручник за заг.ред В.Ф.Москаленка. – К. 200 – 184 с.
2. Голяченко О.М. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я (для ВНЗ III - IV рівнів акредитації). Тернопіль. – 2002.
3. Лехан В.М., Вороненко Ю.В. та ін. Епідеміологічні методи вивчення неінфекційних захворювань (для ВНЗ III - IV рівнів акредитації). Дніпропетровськ, Київ.- 2004.
4. Медик В.А., Юрьев В.К. Курс лекцій по общественному здоровью и здравоохранению:
5. Москаленко В.Ф., Грузева Т.С., Іншакова Г.В. Право на охорону здоров'я у нормативно-правових актах міжнародного та європейського рівня. – Контраст, 2006,– 296 с.
6. Посібник із соціальної медицини та організації охорони здоров'я / За ред. Ю.В. Вороненка. – Київ: “Здоров'я”, - 2002. – 359 с.
7. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я (для позааудиторної самостійної підготовки до практичних занять, для ВНЗ III - IV рівнів акредитації). / За редакцією Рудня В.В. Львів. – 2003.
8. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / Під заг. Ред. Ю.В.Вороненка, В.Ф.Москаленка. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. – 680 с.
9. Громадське здоров'я / за редакцією академіка НАМН України В.Ф. Москаленка.- Вінниця: Нова Книга. 2013. 559с.

Допоміжна

1. Брукман Н.С. Руководство для операционных сестер. — М.: Медицина, 1991. — 200 с.
2. Вороненко Ю.В., Литвинова О.Н. Менеджмент та лідерство в медсестринстві. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2001. — 368 с.
3. Демографічна криза в Україні. Проблеми дослідження, витоки, складові, напрямки протидії / ПАН України. Інститут економіки; за ред. В.Стешенко. - К., 2001.-560с.
4. Закон України “Основи законодавства України про охорону здоров’я” від 19.11.1992 р. із змінами і доповненнями.
5. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” від 24.02.1994 р.
6. Закон України “Про захист населення від інфекційних хвороб” від 06.04.2000 р.
7. Закон України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності” від 01.06.2000 р. із змінами і доповненнями.
8. Здоровье XXI - Основы политики достижения здоровья для всех в Европейском регионе (Европейская серия „Здоровье для всех“). - № 6. - Копенгаген, ВОЗ ЕРБ, 1999. - 310 с.
9. Калинин В.И. Медицинская сестра отделения терапевтической стоматологии. — М.: Медицина, 1984. — 134 с.
10. Конституція України, 1996.
11. Кучеренко В.З., Агарков Н.М. и др. Социология гигиены и организация здравоохранения. (учебное пособие). – М., 2000. - 43
12. Нейко Є.М., Рудько Г.І., Смоляр Н.І. Медико-геоекологічний аналіз стану довкілля як інструмент оцінки та контролю здоров’я населення. – Івано-Франківськ-Львів: ЕКОР, 2001. - 350 с.
13. Эпиднадзор за ВИЧ / СПИД в Украине (1987-2000 гг.). - К.: 2000. - 68 с.

14. Інформаційні ресурси.

Це засоби масової інформації, бібліотеки, інтернет.

Підписки на електронні копії періодичних видань (газети та журнали).

Доступ до електронних архівів і баз даних, що містять інформацію з різних питань.

Аналітичні звіти та дослідження.

Власні аналітичні матеріали і прогнози.

1. Сайт Верховної Ради України - <http://www.rada.gov.ua/>
2. Сайт Кабінету Міністрів України - <http://www.kmu.gov.ua/>
3. Електронна бібліотека Національної академії державного управління при Президентові України - <http://www.academy.gov.ua/?lang=ukr&tip=dop&tipn=library&page=78>
4. Сайт Представництва України при Європейському Союзі - <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua>
5. Сайт Національного агентства України з питань державної служби - <http://guds.gov.ua/govservice/control/uk/index>
6. Сайт бібліотеки Вищої школи державного управління Національної академії державного управління при Президентові України - <http://hsra.edu.ua/?lang=ukr&tip=dop&page=12>
7. U.S. National Library of Medicine - Національна медична бібліотека США
<http://www.nlm.nih.gov/>
8. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О. Сухомлинського -- <http://www.dnpb.gov.ua/>
9. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського -- <http://www.nbu.gov.ua/>
10. Національна наукова медична бібліотека України -- <http://www.library.gov.ua/>
11. Наукова бібліотека Харківського національного медичного університету
<http://libr.knmu.edu.ua/index.php/biblioteki>
12. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка – <http://korolenko.kharkov.com/>.